

Joensuun seudun joukkoliikenteen lippu- ja vyöhykejärjestelmä

1.4.2025

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

Sisältö

Alkusanat	3
<u>1. Johdanto</u>	<u>4</u>
1.1 Taustaa	4
1.2 Suunnitelman tavoitteet	4
<u>2. Nykyinen JOJO-liikenne</u>	<u>5</u>
2.1 Lippujärjestelmä ja -vyöhykkeet	5
2.2 Matkamäärien kehittyminen	6
2.3 Verrokkikaupunkiseudut	7
<u>3. Lippu- ja vyöhykejärjestelmän muutokset</u>	<u>9</u>
3.1 Yleistä	9
3.2 Lippuvyöhykkeet	9
3.3 Lippujärjestelmä	10
3.4 Muutosten ajankohta	10
<u>4. Vaikutusten arviointi</u>	<u>11</u>
4.1 Matkamäärien kehittyminen	11
4.2 Lipputulosten kehittyminen	11
4.3 Koulumatkojen kustannukset	13
4.4 Muut vaikutukset	14
<u>5. Johtopäätökset</u>	<u>15</u>

Alkusanat

Joensuun kaupunki toimii Joensuun, Kontiolahden ja Liperin alueella tieliikenteen seudullisena toimivaltaisena viranomaisena. Joukkoliikenteen lippu- ja vyöhykejärjestelmiin tehtiin viimeksi muutoksia 7.6.2021 Pohjois-Savon ELY-keskuksen järjestämän bruttoliikenteen siirtyessä käyttämään JOJO-liikenteen Waltti lippu- ja maksujärjestelmää. JOJO-liikenteen Waltti-alue kattaa Joensuun, Kontiolahden ja Liperin muodostaman toimivalta-alueen lisäksi myös yhteydet Ilomantsiin, Tohmajärvelle, Kiteelle, Outokumpuun, Polvijärvelle ja Lieksaan. JOJO-liikenteen toimivalta-alueella tehdään eniten matkoja Joensuun kantakaupungissa.

Uudesta JOJO-liikenteen Waltti-vyöhykejärjestelmästä halutaan saada nykyistä selkeämpi ja käyttäjälle edullisempi. Vyöhykkeiden määrä esitetään puolitettavan nykyisestä kahdeksasta neljään. Lippujärjestelmää esitetään selkeytettävän vähentämällä lipputuotteitten määrää ja luomalla kolme erilaista ryhmää, jotka ovat kertamatkasta suoritettava maksu, kausilippu ja vuorokausilippu. Tämä helpottaa myös lipputuotteiden käyttöä ja markkinointia. Muutokset esitetään otettavan käyttöön kesäkuussa 2025.

JOJO-liikenteen koulumatkojen hinnoittelussa esitetään otettavan käyttöön linja-autoliikenteen kustannusindeksiin kiinnitettävä toteutuneista matkoista laskettu kaikki vyöhykkeet kattava matkakohtainen keskihinta. Tämä selkeyttää hinnoittelua ja jakaa vyöhykemuutosten aiheuttaman muutoksen koulumatkojen kustannuksissa tasaisemmin eri alueiden välillä. Myös kouluverkkoon suunnitellut muutokset voidaan arvioida helpommin, jos keskihinta on sama ja ainoastaan koulumatkojen määrä vaikuttaa kustannuksiin.

Joukkoliikenteen lippu- ja vyöhykejärjestelmään esitettävien muutoksien vaikutukset JOJO-liikenteen matkamääriin ja lipputuloihin arvioidaan olevan maltillisia tai mieluummin matka- ja lipputuloja nostavia. Suunnitelman ratkaisuilla ei ole merkittäviä vaikutuksia koulumatkojen kustannuksiin. Laskelmissa otettiin huomioon arvonlisäverokannan korottaminen 10 prosentista 14 prosenttiin vuoden 2025 alussa.

Suunnitelma käynnistyi Joensuun kaupungin tilaamana työnä lokakuussa 2023. Työtä on ohjannut työryhmä, johon ovat kuuluneet Joensuun kaupungista Rasmus Nousiainen, Marja-Leena Inkinen-Remes ja Timo Lappi sekä Pohjois-Savon ELY-keskuksesta Satu Huttunen. Työryhmän sihteerinä ja suunnitelman laatijana toimineessa Ramboll Finland Oy:ssä työn ovat tehneet Reijo Vaarala ja Kasper Pyykkönen.

Työn aikana järjestettiin kymmenen työryhmän kokousta. Suunnitelma esiteltiin 15.5.2024 laajemmalle ryhmälle, johon kuuluivat työryhmän lisäksi Joensuun kaupungista Ari Varonen, Jarmo Tihmala, Pekka Korpi-Hyövälti ja Tuija Tiira, Kontiolahden kunnasta Pasi Ruohtula sekä Liperin kannasta Pellervo Härmäläinen. Ruohtulalle ja Härmäläiselle suunnitteluratkaisuja esiteltiin maaliskuussa 2024 viidennessä työryhmän kokouksessa.

Joensuu, huhtikuu 2025

1 Johdanto

1.1 Taustaa

Joensuun seudun joukkoliikenteessä (myöhemmin JOJO-liikenne) käytetään valtakunnallista Waltti-lippujärjestelmää, jossa lipun hinta perustuu matkustuksen aikana liikuttujen vyöhykkeiden määriin ja asiakasryhmään. JOJO-liikenteen toimivalta-alueella eli Joensuussa, Kontiolahdella ja Liperissä tehdään eniten matkoja Joensuun kantakaupungissa. JOJO-liikenteen Waltti-alue kattaa yhteydet myös Ilomantsiin, Tohmajärvelle, Kiteelle, Outokumpuun, Polvijärvelle ja Lieksaan. Kuopion suuntaan Ylämyllyn alueen ohi menevissä vuoroissa on käytössä pääosin liikennöitsijöiden hinnoittelemat matkaliput. Savonlinja Oy:n vuoroissa voi Joensuu-Viinijärvi-Outokumpu välillä matkustaa myös Waltti-kortin kausi- ja arvolipuilla. Waltti-liput eivät ole käytössä Juuassa, Nurmeksessa ja Rääkkylässä eivätkä Kiteen keskustasta eteenpäin Kesälahdelle ja Savonlinnaan jatkavissa vuoroissa.

JOJO-liikenteen vyöhykkeisiin, lippuihin ja asiakashintoihin ei ole tehty muutoksia 7.6.2021 jälkeen, jolloin Pohjois-Savon ELY-keskuksen järjestämä bruttoliiikenne siirtyi käyttämään JOJO-liikenteen Waltti lippu- ja maksujärjestelmää. Poikkeuksena oli 1.1.–30.4.2023 välinen ajanjakso, jolloin valtio tuki tilapäisesti joukkoliikennettä muuttamalla arvonlisäveron kymmenestä prosentista nolnaan. Arvonlisäveron poisto vietiin Joensuun seudulla alennuksena suoraan lipun hintoihin.

1.2 Suunnitelman tavoitteet

Suunnitelman tavoitteena on ollut selkeyttää olemassa olevia JOJO-liikenteen maksuvyöhykkeitä, helpottaa matkustamista sekä tarkastella lipputuotteisiin liittyviä kehittämistoimenpiteitä. Tällaiset ovat liittyneet esim. lähi- ja mobiilimaksujen käytön yleistymiseen sekä Hilja-lipun ja City-vyöhykkeen tarpeellisuuteen. Tavoitteena on ollut, että lipputulot säilyvät vähintään samalla tasolla kuin vuonna 2024.

Edellä kuvatun lisäksi työssä on pohdittu mahdollisia lippujärjestelmään kohdistuvia toimenpiteitä, jotka voivat konkretisoitua esim. julkisen liikenteen ilmastoperusteisen tuen poistumisesta tai joukkoliikenteen arvonlisäverokannan muutoksesta. FCG:n Joensuun kaupungille laatimassa Talouden tasapainotus -ohjausryhmän ehdotus keinovalikoimaksi esityksessä kohdistetaan 100 000 euron säästöjä vuodelle 2025 mm. lippujen maksutapojen, esitteiden ja maksujen muodossa. 100 000 euron säästö Joensuun kaupungille tarkoittaa JOJO-liikenteessä noin 135 000 euron säästöjä, koska kunnat osallistuvat kustannuksiin ennalta sovittujen prosenttiosuuksien mukaisesti.

Suunnitelman keskeisenä tavoitteena on tukea joukkoliikenteen matkamäärien myönteistä kehittymistä (kohta 2.2). Tämä mahdollistaa myös maltillisen ja muihin kaupunkiseutuihin verrattuna saman suuntaisen lippujen hinnoittelun.

2 Nykyinen JOJO-liikenne

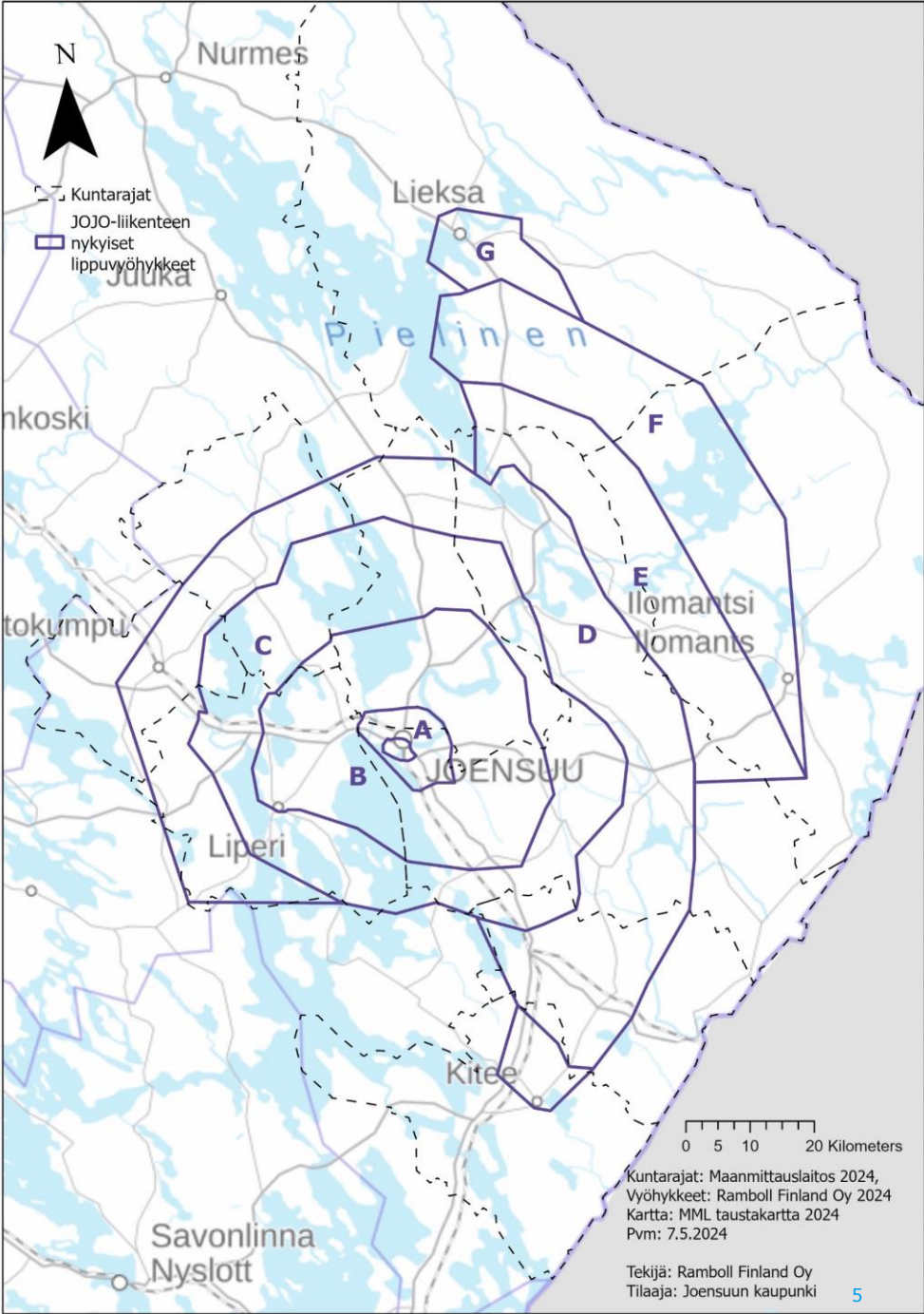
2.1 Lippujärjestelmä- ja vyöhykkeet

JOJO-liikenteessä on nykyisin kahdeksan Waltti-vyöhykettä, joista yksi on Joensuun ydinkeskustassa A-vyöhykkeen sisällä oleva City-vyöhyke. Perinteisten kerta-, arvo- ja kausilippujen lisäksi JOJO-liikenteessä on käytössä mobiili- ja vuorokausilippu sekä lähimaksu A ja B vyöhykkeillä. Hilja-lipulla voi matkustaa kerta- ja mobiililipuilla ma-pe klo 10-14 ja 18-24 sekä viikonloppuisin. Lippujärjestelmän käyttäjäryhmiä ovat aikuiset, nuoret/opiskelijat ja lapset.

Taulukko 1. JOJO-liikenteen liput ja hinnat 1.5.2023 alkaen.

Lipputuote	Lipun asiakashinta (€, sis. alv)						
Vyöhykkeiden lukumäärä	1*	2	3	4	5	6	7
Kertalippu aikuinen/nuori	3,80	5,00	7,00	9,00	12,00	14,00	17,00
Kertalippu lapsi	2,00	2,50	3,50	4,50	6,00	7,00	8,50
Mobiili kertalippu aikuinen/nuori	3,40	4,50	6,50	8,50	11,50	13,50	16,50
Mobiili kertalippu lapsi	1,90	2,40	3,40	4,40	5,90	6,90	8,40
Arvolippu aikuinen	2,90	3,96	5,04	6,16	7,98	9,80	11,90
Arvolippu lapsi	1,45	1,98	2,52	3,08	3,99	4,90	5,95
Arvolippu nuori/opiskelija	2,03	2,77	3,53	4,31	5,59	6,86	8,33
Kausilippu 30 aikuinen	66,00	77,00	93,50	130,00	140,00	170,00	190,00
Kausilippu 30 lapsi	33,00	38,50	49,50	65,00	70,00	85,00	95,00
Kausilippu 30 nuori/opiskelija	49,50	55,00	66,00	97,50	105,00	127,50	142,50
1 vrk aikuinen	8,00	12,00	16,00	20,00	26,00	30,00	36,00
1 vrk lapsi	4,00	6,00	8,00	10,00	13,00	15,00	18,00
Polkupyörä	2,00	2,50	3,50	4,50	6,00	7,00	8,50
Hilja-lippu **	2,00	3,00					
Lähimaksu	2,90	3,96					
City-vyöhykkeen kertalippu aikuinen	2,00						
City-vyöhykkeen kertalippu lapsi	1,00						

* = 1 vyöhykkeen kerta-, mobiili- ja arvolipuilla on eri hinnat vyöhykkeille A–D ja E–G. Taulukossa on esitetty hinnat vyöhykkeille A–D.
** = Hilja-lippu on käytössä maanantai-perjantai klo 10-14 ja 18-24 sekä viikonloppuisin. Hilja-lippu on käytössä vain A, B ja City-vyöhykkeillä.

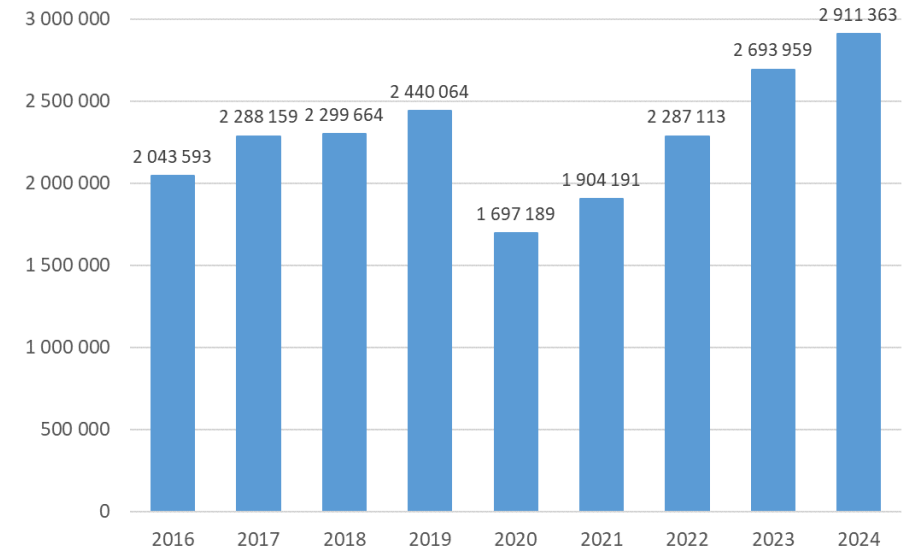
Kuva 1. Nykyiset JOJO-liikenteen Waltti-vyöhykkeet.

2.2 Matkamäärien kehittyminen

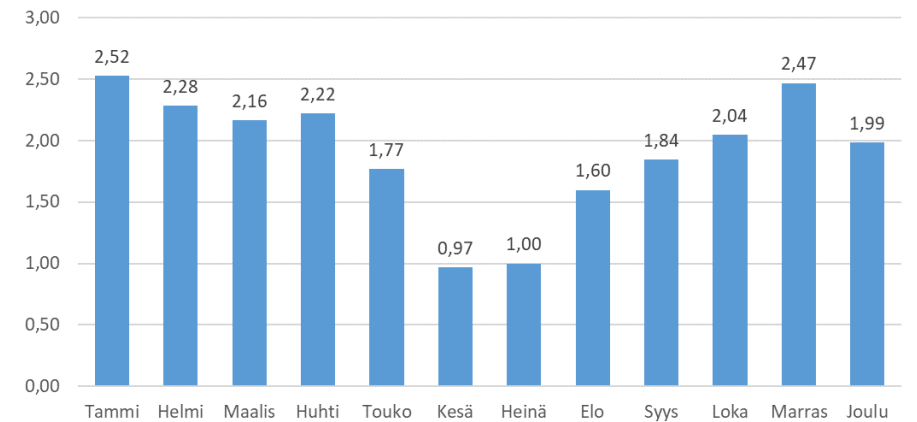
JOJO-liikenteessä tehtiin vuonna 2024 ennätykselliset 2 911 363 matkaa, joka oli noin 8 % edellisvuotta suurempi. Suurinta kasvu on ollut Joensuun kantakaupungissa tapahtuneessa liikenteessä. Matkamäärät ovat kasvaneet hyvin ollen 19 % suuremmat kuin vuonna 2019 ennen koronaa. Pahimman koronavuoden 2020 matkamäärästä on tapahtunut nousua 72 % (kuva 2). Tulevaisuudessa matkamäärien kehittymiseen vaikuttaa merkittävästi kouluverkossa tapahtuvat muutokset.

JOJO-liikenteen matkamäärien kausivaihtelu on muiden kaupunkiseutujen tapaan suurta. Eniten matkoja tehdään talvella koulujen aukioloaikoina sellaisina kuukausina, joissa on paljon työ- ja koulupäiviä (kuva 3). Esimerkiksi tammi- ja marraskuussa 2024 tehtiin noin 2,5-kertainen matkamäärä kesäkuukausiin verrattuna. Tästä syystä ruuhkaisina kuukausina liikenteen palvelutasolle asetetaan enemmän vaatimuksia.

Kuvissa 2-3 ei ole otettu huomioon ELY-liikenteen matkoja.

Kuva 2. JOJO-liikenteen vuotuisten matkamäärien kehittyminen vuosina 2016-2024.

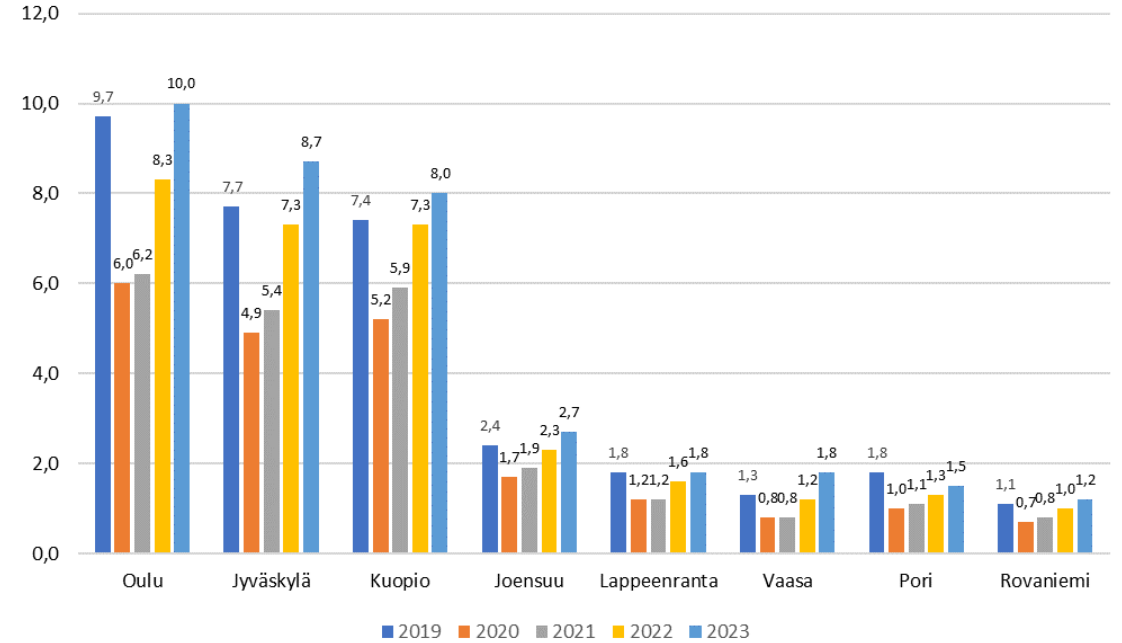

Kuva 3. JOJO-liikenteen kausivaihtelu kuukausittain vuonna 2024 (vertailukohtana on matkamäärän suhde heinäkuuhun).

2.3 Verrokkikaupunkiseudut

Joukkoliikenteen matkamäärien myönteinen kehitys pahimman koronavuoden 2020 jälkeen on ollut yleistä monilla kaupunkiseuduilla. Esimerkiksi Vaasassa joukkoliikenteen matkamäärät kasvoivat vuonna 2023 50 % edellisvuoteen verrattuna. Tähän vaikutti myös joukkoliikenteen palvelutason parantaminen. Oulun seudulla tehtiin vuonna 2023 yli 10 miljoonaa matkaa, mikä oli seudun joukkoliikenteen toimivaltaisen viranomaisen toimihistorian ennätysvuosi (kuva 4). Joukkoliikenteen matkamäärien myönteiseen kehitykseen ovat vaikuttaneet monella seudulla joukkoliikenteen linjaston kehittyminen ja vuorovälien tihentyminen, mutta siihen ovat vaikuttaneet myös maksutapojen kehittyminen ja helpottuminen.

JOJO-liikenteen lippujen nykyiset hinnat ovat verrokkikaupunkeihin (Jyväskylä, Oulu, Lahti, Lappeenranta, Rovaniemi ja Kuopio) verrattuna mieluummin kalliita kuin edullisia. Lippujen hinnoittelussa on lipputyypeittäin eroja, mutta merkille pantavaa on, että JOJO-liikenteessä kausilippujen hinta on hieman muita alueita kalliimpi. Yleisesti pitkät usean vyöhykkeen ylittävät liput ovat JOJO-liikenteessä verrokkikaupunkiseutuja kalliimpia. Näistä lähimpänä JOJO-liikenteen hinnoittelua lienee Kuopion seutu (taulukko 2).

Kuva 4. Joukkoliikenteen matkamäärien kehittyminen muutamilla verrokkikaupunkiseuduilla vuosina 2019-2023.

Taulukko 2. Joukkoliikenteen lippujen arvonlisäverollisia hintoja muutamilla verrokkikaupunkiseuduilla 29.8.2024 (€, sis. alv 10 %).

		Kertalippu				Arvolippu				30vrk-kausilippu				Lähimaksu				Mobiili kertalippu			
Kaupunki(seutu)	Vyöhykettä	Aikuinen	Lapsi	Nuori	Opiskelija	Aikuinen	Lapsi	Nuori	Opiskelija	Aikuinen	Lapsi	Nuori	Opiskelija	Aikuinen	Lapsi	Nuori	Opiskelija	Aikuinen	Lapsi	Nuori	Opiskelija
Jyväskylän seutu	1 vyöhyke	3,50	1,80	-	-	2,30	1,15	1,65	1,65	58,00	30,00	41,00	41,00	2,30	-	-	-	3,00	1,50	-	-
	2 vyöhykettä	5,50	2,80	-	-	3,25	1,65	2,30	2,30	75,00	39,00	53,00	53,00	3,25	-	-	-	4,65	2,35	-	-
	3 vyöhykettä	7,10	3,60	-	-	4,25	2,15	3,00	3,00	95,00	48,00	68,00	68,00	4,25	-	-	-	6,05	3,05	-	-
Oulun seutu	1 vyöhyke	3,30	1,70	-	-	2,05	1,10	-	-	52,50	37,00	42,00	42,00	2,05	-	-	-	2,05	1,10	-	-
	2 vyöhykettä	5,80	2,90	-	-	4,05	2,10	-	-	79,00	50,70	66,30	66,30	4,05	-	-	-	4,05	2,10	-	-
	3 vyöhykettä	8,30	4,20	-	-	6,25	3,15	-	-	85,00	54,50	71,50	71,50	6,25	-	-	-	6,25	3,15	-	-
	4 vyöhykettä	10,10	5,10	-	-	8,20	4,15	-	-	90,00	60,00	75,00	75,00	8,20	-	-	-	8,20	4,15	-	-
Joensuun seutu	1 vyöhyke	3,80 (2,00)	2,00	3,80 (2,00)	3,80 (2,00)	2,90	1,45	2,03	2,03	66,00	33,00	49,50	49,5	2,90 (2,00)	-	-	-	3,40	1,90	3,40	3,40
	2 vyöhykettä	5,00 (3,00)	2,50	5,00 (3,00)	5,00 (3,00)	3,96	1,98	2,77	2,77	77,00	38,50	55,00	55,00	3,96 (3,00)	-	-	-	4,50	2,40	4,50	4,50
	3 vyöhykettä	7,00	3,50	7,00	7,00	5,04	2,52	3,53	3,53	93,50	49,50	66,00	66,00	-	-	-	-	6,50	3,40	6,50	6,50
	4 vyöhykettä	9,00	4,50	9,00	9,00	6,16	3,08	4,31	4,31	130,00	65,00	97,50	97,50	-	-	-	-	8,50	4,40	8,50	8,50
	5 vyöhykettä	12,00	6,00	12,00	12,00	7,98	3,99	5,59	5,59	140,00	70,00	105,00	105,00	-	-	-	-	11,50	5,90	11,50	11,50
	6 vyöhykettä	14,00	7,00	14,00	14,00	9,80	4,90	6,86	6,86	170,00	85,00	127,50	127,50	-	-	-	-	13,50	6,90	13,50	13,50
	7 vyöhykettä	17,00	8,50	17,00	17,00	11,90	5,95	8,33	8,33	190,00	95,00	142,50	142,50	-	-	-	-	16,50	8,40	16,50	16,50
Lahden seutu**	2 vyöhykettä	3,80	1,90	3,80	3,80	2,80	1,40	1,90	1,90	59,80	29,90	41,90	41,90	2,80	-	-	-	2,80	1,40	2,80	2,80
	3 vyöhykettä	6,70	3,40	6,70	6,70	5,20	2,60	3,60	3,60	82,40	41,20	46,40	46,40	5,20	-	-	-	5,20	2,60	5,20	5,20
	4 vyöhykettä	7,70	3,90	7,70	7,70	6,10	3,10	4,30	4,30	92,70	57,70	64,90	64,90	6,10	-	-	-	6,10	3,10	6,10	6,10
Lappeenranta ja Imatra***	1 vyöhyke	3,40	2,20	-	-	2,55 (1,89)	1,48 (1,08)	-	1,69 (1,23)	58,00	35,00	-	44,00	-	-	-	-	2,55 (1,89)	1,48 (1,08)	-	1,69 (1,23)
	2 vyöhykettä	3,90	3,90	-	-	5,21 (3,93)	3,01 (2,25)	-	3,42 (2,55)	60,00	38,00	-	46,00	-	-	-	-	5,21 (3,93)	3,01 (2,25)	-	3,42 (2,55)
	3 vyöhykettä	9,40	5,40	-	-	7,20 (5,51)	3,17 (2,35)	-	3,63 (2,70)	69,00	43,00	-	59,00	-	-	-	-	7,20 (5,51)	3,17 (2,35)	-	3,63 (2,70)
Rovaniemi	1 vyöhyke	3,60	1,80	-	-	2,90	1,40	2,00	2,00	56,50	28,00	34,00	34,00	-	-	-	-	3,30	1,65	-	-
	2 vyöhykettä	5,60	2,80	-	-	4,50	2,20	3,15	3,15	72,00	35,00	43,00	43,00	-	-	-	-	2,80	2,55	-	-
Kuopion seutu****	AB (2 vyöhykettä)	3,80	2,00	-	-	2,70	1,35	1,88	1,88	58,00	29,00	40,50	40,50	2,70	-	-	-	2,70	1,35	-	-
	2 vyöhykettä	6,50	3,30	-	-	4,50	2,25	3,15	3,15	96,50	48,00	68,00	68,00	4,50	-	-	-	4,50	2,25	-	-
	3 vyöhykettä	7,20	3,60	-	-	4,99	2,49	3,49	3,49	107,00	53,50	75,00	75,00	4,99	-	-	-	4,99	2,49	-	-
	4 vyöhykettä	8,00	4,00	-	-	5,55	2,78	3,89	3,89	119,50	60,00	84,00	84,00	5,55	-	-	-	5,55	2,78	-	-
	5 vyöhykettä	9,80	4,90	-	-	6,42	3,21	4,50	4,50	137,00	68,50	96,00	96,00	6,42	-	-	-	6,42	3,21	-	-
	6 vyöhykettä	12,70	6,40	-	-	8,38	4,19	5,87	5,87	177,50	89,00	124,50	124,50	8,38	-	-	-	8,38	4,19	-	-

* = Joensuussa 1 vyöhykkeen kertalippu maksaa enemmän uloimilla vyöhykkeillä. Kertalipun hinta on hiljaiseen aikaan halvempi A- ja B vyöhykkeillä (Hilja-lippu).

**= Lahdessa ei ole yhden vyöhykkeen lippuja.

***= Lappeenrannassa viikonloppuisin, arkipyhinä ja lisäksi arkena klo 17.30 jälkeen arvolippujen osalta noudatetaan hiljaisen ajan hintoja.

**** = Kuopiossa lisäksi C, D,E ja F omat yhden vyöhykkeen hinnat, Lisäksi Kuopiossa nuoriso lippu koskee vain 17 - 19 vuotiaita (muualla 17 - 24).

3 Lippu- ja vyöhykejärjestelmän muutokset

3.1 Yleistä

Työn aikana on tarkasteltu useita lippu- ja vyöhykevaihtoehtoja vaikutusarviointeineen. Kohdissa 3.2-3.3 esitettävät ratkaisut perustuvat kokonaisuutena työryhmän parhaaksi katsomaan ja JOJO-liikenteeseen soveltuvimpaan vaihtoehtoon. Vaihtoehtotarkasteluista on laadittu oma erillinen työnaikainen selvitys.

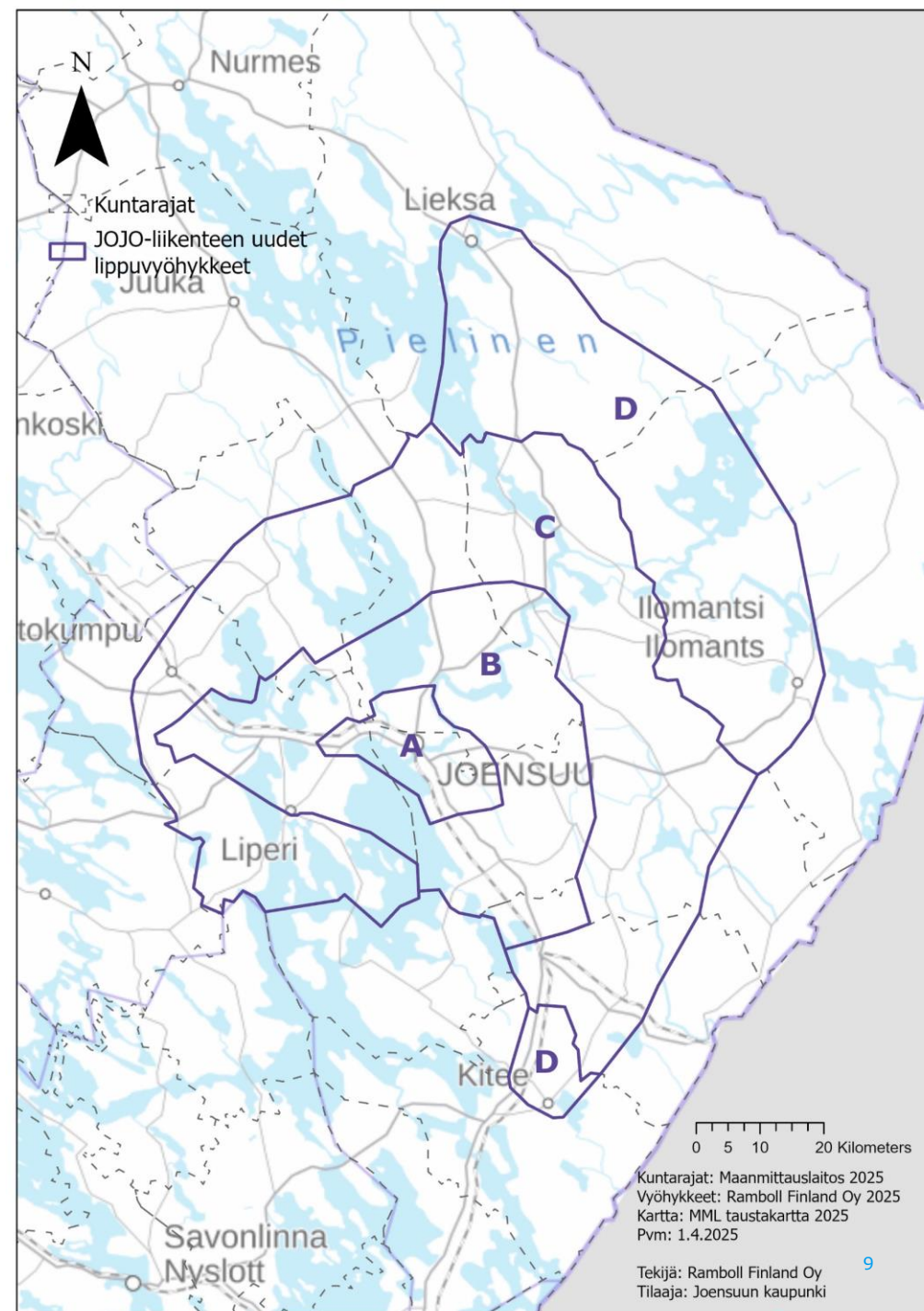
3.2 Lippuvyöhykkeet

Uudesta JOJO-liikenteen Waltti-vyöhykejärjestelmästä muodostuu nykyistä selkeämpi ja käyttäjälle edullisempi. Vyöhykkeiden määrä esitetään puolitettavan nykyisestä kahdeksasta neljään. Muutos esitetään tehtävän mm. laajentamalla A-vyöhykettä Lehmon, Ylämyllyn, Reijolan ja Niittylahden alueille sekä B-vyöhykettä Viinijärven, Kiihtelysvaaran ja Enon alueille. Lisäksi nykyiset C ja D sekä E, F ja G -vyöhykkeet esitetään yhdistettävän toisiinsa. Muutoksen johdosta uudistettu C-vyöhyke ulottuu mm. Outokumpuun, Uimaharjuun ja Tohmajärvelle asti sekä uudistettu D-vyöhyke Ilomantsiin, Kiteelle ja Lieksaan asti. Selkeyttä lisätään, kun City-vyöhykkeestä esitetään luovuttavan. City-vyöhykkeellä tehdyt matkat ovat vähentyneet eikä City-vyöhykkeen sisäisissä matkoissa kelvanneet kaikki lipputuotteet.

Muutosten vaikutuksesta "kaupunkiliikenteen alue" laajenee ja käyttäjiä kohdellaan kuntalaisuudesta riippumatta nykyistä tasapuolisemmin. Esimerkiksi Ylämyllyltä ja Lehmosta Joensuuhun liikutaan yhden vyöhykkeen sisällä ja Kontiolahdelta Lehmoon ja Joensuuhun liikutaan nykyiseen tapaan kahden vyöhykkeen alueella. Sen sijaan Liperin kuntakeskuksesta Ylämyllylle ja Kontiolahdelta Lehmoon liikutaan kahden vyöhykkeen alueella nykyisen yhden vyöhykkeen sijaan. Kokonaisuutena koulumatkat rajautuvat enintään kahdella vyöhykkeellä liikkumiseen.

Lippuvyöhykkeiden rajoja on mahdollista tarkastella seuraavasta ArcGis Online -portaalista: [JOJO-liikenteen uudet lippuvyöhykkeet](#).

Kuva 5. Esitys uusista JOJO-liikenteen Waltti-vyöhykkeistä.

3.3 Lippujärjestelmä

Lippujärjestelmää esitetään selkeytettävän vähentämällä lipputuotteitten määrää luomalla kolme erilaista pääryhmää, jotka ovat:

- **kertamatka** (= kertamatkasta suoritettava maksu), johon kuuluvat matkakortin arvo, lähimaksu, mobiili, käteinen ja Hilja-lippu.
- **kausilippu** (= rajaton määrä matkoja 30 vuorokauden aikana)
- **vuorokausilippu** (= rajaton määrä matkoja vuorokauden aikana)

Lippujen hintojen esitetään mukailevan nykyisiä lippujen hintoja. Eniten joukkoliikennettä käyttävien lipputuotteiden (kausi- ja matkakortin arvoliput) hintojen esitetään säilyvän nykyisenkaltaisina. Käteisellä matkustamisen esitetään hieman kallistuvan ja lähimaksua esitetään korotettavan mobiililipun tasoon. Jälkimmäisellä halutaan ohjata käyttäjiä suosimaan matkakortin arvoa, joka on myös hieman lähimaksua nopeampi maksutapa. Hilja-lipun hintaa esitetään nostettavan 50 snt/matka. Hilja-lipun voimassaoloajan esitetään olevan joka päivä klo 9-13 ja 18-24. City-lipusta esitetään luovuttavan. Nuorille ja opiskelijoille esitetään noin 30 % alennusta ja lapsille noin 50 % alennusta suhteessa aikuisen hintaan (taulukko 3).

Kertamatkalla on maksuton vaihto-oikeus. Vaihtoaika on yhden ja kahden vyöhykkeen lipuilla 90 min, kolmen vyöhykkeen lipuilla 120 min ja neljän vyöhykkeen lipuilla 150 min.

3.4 Muutosten ajankohta

Lippu- ja vyöhykejärjestelmän muutokset esitetään otettavan käyttöön kesäkuussa 2025, koska isot muutokset on järkevää ajoittaa hiljaiseen liikennöintikauteen (kuva 3) ja aikataulukauden vaihteeseen. Muutos vaikuttaa myös joidenkin koulumatkojen maksuvyöhykkeisiin, minkä vuoksi sitä ei kannata tehdä kesken lukuvuotta.

Muutosten ajankohta soveltuu hyvin myös Pohjois-Savon ELY-keskuksen järjestämälle bruttolienteelle.

Taulukko 3. Esitys uusista lipputuotteista ja hinnoista (sis. alv 14 %).

Lipputuote		Lipun asiakashinta (€, sis. alv 14 %)			
	Vyöhykkeiden lukumäärä	1	2	3	4
Kertamatka (lähimaksu/mobiili/ arvolippu/käteinen)	Matkakortin arvo, aikuinen	3,00	4,00	6,00	9,00
	Matkakortin arvo, lapsi	1,50	2,00	3,00	4,50
	Matkakortin arvo, nuori/opiskelija	2,10	2,80	4,20	6,30
	Lähimaksu*	3,50	4,50		
	Mobiili aikuinen/nuori	3,50	4,50	7,50	12,50
	Mobiili lapsi	1,75	2,25	3,75	6,25
	Käteinen aikuinen/nuori**	4,00	5,00	8,00	13,00
	Käteinen lapsi **	2,00	2,50	4,00	6,50
	Hilja-lippu***	2,50	3,50		
Kausilippu (matkakortti/mobiili)	Kausilippu 30 aikuinen	69,00	79,00	109,00	149,00
	Kausilippu 30 lapsi	35,00	40,00	55,00	75,00
	Kausilippu 30 nuori/opiskelija	49,00	56,00	77,00	105,00
Vuorokausilippu (lähimaksu/mobiili/ asiakaspalvelupiste)	1 vrk aikuinen	9,00	12,00	18,00	27,00
	1 vrk lapsi	4,50	6,00	9,00	14,00
Muut	Polkupyörä	2,00	2,50	4,00	6,50

* = Lähimaksu käytössä vain JOJO-linjoilla 1-215
** = Maksukortti käy maksuvälineenä ELY-linjoilla 400 - 540
*** = Hilja-lippu on käytössä klo 9-13 ja klo 18-24 joka päivä. Hilja-lippu on käytössä vain A ja B ja -vyöhykkeillä.

4 Vaikutusten arviointi

4.1 Matkamäärien arvioitu kehittyminen

Uudet JOJO-liikenteen Waltti-vyöhykkeet tekevät matkustamisen edullisemmaksi laajennetuilta A- ja B-vyöhykkeen alueilta (Lehmo, Ylämylly, Reijola, Niittylahti, Eno, Viinijärvi ja Kiihtelysvaara) Joensuuhun suuntautuvilla matkoilla, koska tällöin liikutaan nykyistä enemmän yhden tai kahden vyöhykkeen sisällä. Myös C- ja D-vyöhykkeillä osan matkustaminen muuttuu Joensuuhun suuntautuvilla matkoilla edullisemmaksi, kun vyöhykkeitä yhdistetään. Erityisen paljon matkustamisen hinta laskee Lieksasta Joensuuhun suuntautuvilla matkoilla, jossa esim. aikuisten 30 vuorokauden kausilipun hinta laskee 190 €:sta 149 €:oon. Kokonaisuus lisää joukkoliikenteen matkustamista. Käteis- ja lähimaksun sekä Hilja-lipun hintojen nostaminen sekä City-lipusta luopuminen voivat vähentää jonkin verran matkamääriä tai lisätä kausi- tai matkakortin arvon käyttöä.

Kokonaisuudessaan vaikutukset matkamääriin arvioidaan olevan melko pienet. Itse asiassa niiden arvioidaan kasvavan hieman vuoden 2023 matkamääriin verrattuna. Matkamäärien arvioitu kasvu on noin 180 000 matkaa/v vuoden 2025 kesään mennessä. (taulukko 4)

Mahdollisella yötaksan käyttöönottamisella tai joukkoliikenteen vaihtoajan lyhentämisellä ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta joukkoliikenteen matkamääriin (kohta 4.2).

4.2 Lipputulojen arvioitu kehittyminen

Uusien JOJO-liikenteen vyöhykkeiden ja lippujärjestelmien arvioidaan lisäävän matkamääriä ja siten myös lipputulojen arvioidaan kasvavan. Lipputulojen arvioitu kasvu on noin 140 000 €/v. (taulukko 4)

Taulukossa 4 esitettyjen asioiden lisäksi Hilja-lipun voimassaoloajan muutoksen arvioidaan lisäävän lipputuloja noin 12 000 €/v ja vähentävän noin 3000 matkaa/v. Lisäksi City-vyöhykkeen poistumisen arvioidaan lisäävän lipputuloja noin 3 000 €/v ja vähentävän noin 8000 matkaa/v.

Lisäksi lipputuloja on mahdollista hankkia jonkin verran lisää mm. ilmaisen vaihtoajan lyhentämisellä ja yötaksan käyttöönottamisella.

Taulukko 4. Uuden JOJO-liikenteen lippu- ja vyöhykejärjestelmän arvioidut matkamäärät ja lipputulot. Vertailun vuoksi nykyisen lippu- ja vyöhykejärjestelmän arvioitu matkamäärä ajalla 06/2022-05/2023 oli 2 440 000 matkaa/v ja lipputulot olivat 4 850 000 €/v. Matkamäärissä on mukana Pohjois-Savon ELY-keskuksen järjestämän bruttoliiikenteen matkat (arvio 250 000 matkaa/v), mutta niissä ei ole mukana Kelan korvaamia matkoja (arvio 270 000 matkaa/v).

Uusi JOJO-liikenne	Lipun asiakashinta (€, sis. alv 14 %)				Matkat vuodessa (lkm)					Lipputulot (€, sis. alv 0 %)				
Vyöhyke lkm	1	2	3	4	1	2	3	4	Yhteensä	1	2	3	4	Yhteensä
Käteinen aikuinen/nuori	4,00	5,00	8,00	13,00	59 469	12 214	7 848	7 778	87 300	208 663	53 568	55 076	88 696	406 000
Käteinen lapsi	2,00	2,50	4,00	6,50	53 172	16 127	3 036	2 963	75 300	93 285	35 366	10 652	16 894	156 200
Mobiili aikuinen/nuori	3,50	4,50	7,50	12,50	235 097	21 846	1 099	431	258 500	721 790	86 235	7 230	4 730	820 000
Mobiili lapsi	1,75	2,25	3,75	6,25	32 779	4 879	445	83	38 200	50 318	9 629	1 463	454	61 900
Matkakortin arvo aikuinen	3,00	4,00	6,00	9,00	67 979	11 941	4 594	2 140	86 700	178 892	41 898	24 178	16 891	261 900
Matkakortin arvo lapsi	1,50	2,00	3,00	4,50	53 768	10 793	1 422	177	66 200	70 747	18 936	3 742	699	94 100
Matkakortin arvo nuori/opiskelija	2,10	2,80	4,20	6,30	38 494	8 187	2 261	1 022	50 000	70 910	20 107	8 331	5 648	105 000
Kausilippu 30 aikuinen	69,00	79,00	109,00	149,00	284 466	77 273	14 977	3 349	380 100	431 499	147 590	48 750	12 899	640 700
Kausilippu 30 lapsi	35,00	40,00	55,00	75,00	317 455	70 016	5 167	243	392 900	272 784	73 396	8 632	581	355 400
Kausilippu 30 nuori	49,00	56,00	77,00	105,00	263 440	53 194	6 718	812	324 200	309 149	81 080	15 161	2 632	408 000
Kausilippu 30 opiskelija	49,00	56,00	77,00	105,00	197 727	21 652	3 033	1 165	223 600	199 307	33 920	7 776	4 782	245 800
1 vrk aikuinen	9,00	12,00	18,00	28,00	2 420	982	2	725	4 100	6 494	3 446	11	5 936	15 900
1 vrk lapsi	4,50	6,00	9,00	14,00	2 771	260	4	281	3 300	3 927	456	10	1 150	5 500
Koululainen	2,43	2,43	2,43	2,43	214 917	123 293	11 790		350 000	457 773	262 614	25 113		745 500
Polkupyörä	2,00	2,50	4,00	6,50	621	124	19		800	1 090	271	67		1 400
Hilja-lippu	2,50	3,50			144 515	17 400			161 900	316 919	53 420			370 300
Lähimaksu	3,50	4,50			81 057	11 216			92 300	248 860	44 273			293 100
Vaihtolippu					20 661	4 803	941	137	26 500					
Yhteensä					2 070 800	466 200	63 400	21 300	2 621 700	3 642 400	966 200	216 200	162 000	4 986 800

4.3 Koulumatkojen kustannukset

JOJO-liikenteessä järjestettävien koulumatkojen kustannusten arvioidaan nykyisin olevan Joensuun kaupunkiseudulla yhteensä noin 674 000 €/v (alv 0 %). Tästä Joensuun osuus on 368 000 €/v, Kontiolahden osuus on 173 000 €/v ja Liperin osuus on 133 000 €/v.

Uusien JOJO-liikenteen laajempien Waltti-vyöhykkeiden vaikutuksesta koulumatkojen kustannukset jakaantuisivat ja näkyisivät kunnittain eri tavalla kuin nykyään. Tästä johtuen esitetään, että JOJO-liikenteessä otetaan käyttöön koulumatkojen hinnoittelussa Joensuulle, Kontiolahdelle ja Liperille sama keskihinta, jonka hintaa seurataan ja kiinnitetään linja-autoliikenteen kustannusindeksiin. Talvikaudelle 2024-2025 mallin mukainen indeksitarkastettu koulumatkan keskihinta hinta on 2,13 € (alv 0 %).

Keskihinnan käyttöönotto selkeyttää hinnoittelua ja jakaa vyöhykemuutosten aiheuttaman muutoksen koulumatkojen kustannuksissa tasaisemmin eri alueiden välillä. Myös kouluverkkoon suunnitellut muutokset voidaan arvioida helpommin, jos keskihinta on sama ja ainoastaan koulumatkojen määrä vaikuttaa kustannuksiin.

Taulukossa 5 on esitetty JOJO-liikenteen Waltti-vyöhyke- ja lippujärjestelmän arvioidut muutokset koulumatkojen kustannuksiin kouluittain ja kunnittain Joensuun, Kontiolahden ja Liperin alueilla. Koulumatkojen kustannusten arvioidaan nousevan Joensuussa noin 11 000, Kontiolahdella noin 2 000 ja Liperissä noin 7 000 €/v. Seututasolla kustannusten arvioidaan nousevan yhteensä noin 20 000 €/v.

Taulukko 5. Uuden JOJO-liikenteen Waltti-vyöhyke- ja lippujärjestelmän arvioidut muutokset koulumatkojen kustannuksiin Joensuussa, Liperissä ja Kontiolahdella (alv 0 %) .

Koulu	Kunta	Nousuja kautena 2023/8 - 2024/5	Arvio koulumatkojen kustannuksista 08/2023 -05/2024 (€, alv 0 %)	Arvio koulumatkojen kustannuksista 08/2025-05/2026 (€, alv 0 %)
Heinävaaran koulu	Joensuu	11 200	25 000 €	23 900 €
Karsikon koulu	Joensuu	7 700	14 500 €	16 400 €
Lyseon peruskoulu	Joensuu	38 100	71 900 €	81 100 €
Nepenmäen koulu	Joensuu	300	500 €	600 €
Niittylahden koulu	Joensuu	10 100	19 100 €	21 600 €
Noljakan koulu	Joensuu	1 000	1 900 €	2 100 €
Pataluodon koulu	Joensuu	1 800	3 500 €	3 900 €
Pielisjoen koulu	Joensuu	83 400	180 300 €	177 600 €
Pyhäselän koulu	Joensuu	12 000	22 600 €	25 600 €
Suhmuran koulu	Joensuu	1 800	3 400 €	3 800 €
Uimaharjun koulu	Joensuu	10 600	25 700 €	22 700 €
Jakokosken koulu	Kontiolahti	1 000	1 900 €	2 100 €
Kontiolahden koulu	Kontiolahti	56 000	111 800 €	119 300 €
Kulhon koulu	Kontiolahti	800	1 600 €	1 800 €
Lehmon koulu	Kontiolahti	8 100	18 400 €	17 300 €
Onttolan koulu	Kontiolahti	16 000	39 100 €	34 100 €
Ylämyllyn koulu: Patteristo	Liperi	38 900	78 600 €	82 900 €
Liperin koulu	Liperi	400	800 €	900 €
Viinijärven koulu	Liperi	8 300	19 700 €	17 800 €
Ylämyllyn koulu, Jyri & Paloaukea	Liperi	17 800	33 700 €	37 800 €
Yhteensä, seutu		325 300	674 000 €	693 300 €
Yhteensä, Joensuu		178 000	368 400 €	379 300 €
Yhteensä, Kontiolahti		81 900	172 800 €	174 600 €
Yhteensä, Liperi		65 400	132 800 €	139 400 €

4.4 Muut vaikutukset

Joukkoliikenteen lippu- ja vyöhykejärjestelmä on osa joukkoliikenteen palvelua, joilla on merkittävä vaikutus joukkoliikenteen houkuttelevuuteen ja käyttöön. Vaikutus on kuitenkin pienempi kuin esim. joukkoliikenteen vuorotarjontaan tai matka-aikaan tehtävät muutokset.

Joukkoliikenteen matkamäärien kehittyminen on nosteessa Joensuun seudulla ja verrokkikaupunkiseuduilla. On tärkeää, että myönteistä kehitystä tuetaan. Lippu- ja vyöhykejärjestelmän selkeyttäminen, yksinkertaistaminen ja käytön helpottaminen edistävät myönteistä kehitystä. Tärkeää on, että matkamäärien lisääntyessä ei tehdä sellaisia radikaaleja toimenpiteitä, jotka voisivat vaarantaa hyvän kehityksen.

5 Johtopäätökset

Suunnitelmassa esitetyt ratkaisut tukevat työn tavoitteita, joita ovat JOJO-liikenteen maksuvyöhykkeiden selkeyttäminen, matkustamisen helpottaminen sekä lipputuotteiden kehittäminen.

JOJO-liikenteen Waltti-vyöhykkeiden määrää esitetään puolitettavan nykyisestä kahdeksasta neljään, jolloin yhä laajemmalla alueella voidaan tehdä edullisia matkoja. Tämä tekee myös joukkoliikenteen käytön houkuttelevammaksi sekä laajentaa Joensuun kaupunkiliikenteen aluetta. Lippuvyöhykkeiden määrän vähentämistä on tapahtunut myös monella muulla alueella Suomessa, esimerkiksi Jyväskylän seudulla.

Lippujärjestelmää esitetään selkeytettävän vähentämällä lipputuotteitten määrää luomalla kolme erilaista pääryhmää, jotka ovat kertamaksu (eli kertamatkasta suoritettava maksu), kausilippu (eli rajaton määrä matkoja 30 vuorokauden aikana) ja vuorokausilippu (eli rajaton määrä matkoja kuluvan vuorokauden aikana). Tämä helpottaa lipputuotteiden käyttöä ja markkinointia.

JOJO-liikenteen koulumatkojen hinnoittelussa esitetään otettavan käyttöön linja-autoliikenteen kustannusindeksiin kiinnitettävä toteutuneista matkoista laskettu kaikki vyöhykkeet kattava matkakohtainen keskihinta. Tämä selkeyttää hinnoittelua ja jakaa vyöhykemuutosten aiheuttaman muutoksen koulumatkojen kustannuksissa tasaisemmin eri alueiden välillä. Myös kouluverkkoon suunnitellut muutokset voidaan arvioida helpommin, jos keskihinta on sama ja ainoastaan koulumatkojen määrä vaikuttaa kustannuksiin.

Joukkoliikenteen lippu- ja vyöhykejärjestelmään esitettävien muutoksien vaikutukset JOJO-liikenteen matkamääriin ja lipputuloihin arvioidaan olevan maltillisia tai mieluummin matka- ja lipputuloja nostavia. Suunnitelman ratkaisuilla ei ole merkittäviä vaikutuksia koulumatkojen kustannuksiin.

Yötaksaa ei esitetä otettavan käyttöön. Hilja-lipun voimassaoloajan supistamista voidaan pohtia, jos joukkoliikenteen rahoitukseen tulee haasteita.

Joukkoliikenteen lippuvyöhykkeiden ja lippujen hintojen muutosten vaikutuksia seurataan. Mahdollista on, että tulevaisuudessa vyöhykkeiden määrää vähennetään edelleen tai kenties jossain kohtaa otetaan käyttöön yhden vyöhykkeen malli. Pohjois-Savon ELY-keskuksen järjestämä bruttoliiikenne on mukana Waltti-vyöhykkeissä, mikä pitää ottaa muutoksissa huomioon.